

DOI: 10.53120/czst.2023.155-178

„Częstochofskie
Studia Teologiczne”
50 (2023), s. 155-178
ISSN: 0137-4087

Beata Stypułkowska

Instytut Wyższych Studiów Teologicznych - Częstochowa

stypulkowska.czest@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8978-7190

Article submitted: 21.04.2023; accepted: 29.05.2023.

Ekumenizm duchowy dziewicy konsekrowanej wobec podziałów chrześcijan

Spiritual ecumenism of a consecrated virgin in the face of division among Christians

Abstract: During the consecration of virgins, the Bishop, if he makes use of the text of homily proposed in the Rite of Consecration of Virgins, calls them to pray earnestly to God for the unity of Christians. Inclusion of this guideline in the Rite indicates its importance. The present paper is centred around the problem of spiritual ecumenism of a consecrated virgin facing the division among Christians. This ecumenism shapes her attitude of service of communion in her social environment, and also within the Roman Catholic Church and within the order of virgins itself. The starting point for the reflections was presentation of threats and challenges brought by ecumenism (§ 1), then the spiritual ecumenism was presented (§ 2), and the problems of divisions and unity of Christians were touched (§ 3). Next, the issues related to the using of spiritual goods of other communities in the Roman Catholic Church were discussed (§ 4), as well as the problem of building the unity (§ 5). The paper is intended mainly for consecrated virgins, the candidates to this state and to the persons dealing with their formation. It expresses the need for consideration of ecumenism in the ecclesial practice.

Keywords: spiritual ecumenism, consecrated virgin, formation

Abstrakt: W czasie konsekracji dziewic biskup, jeśli korzysta z proponowanego w Obrzędzie konsekracji dziewic tekstu homilii, wzywa je do tego, by gorliwie modliły się do Boga o jedność chrześcijan. Zamieszczenie tego wskazania w Obrzędzie wskazuje na jego znaczenie. Niniejszy artykuł został poświęcony zagadnieniu ekumenizmu duchowego dziewicy konsekrowanej stojącej wobec podziałów chrześcijan. Kształtuje on jej postawę służby komunii w swoim środowisku, również w obrębie Kościoła rzymskokatolickiego i w samym stanie dziewic. Punktem wyjścia do prowadzenia refleksji było przedstawienie zagrożeń i wyzwań, jakie niesie ze sobą ekumenizm (§ 1), następnie omówiony został ekumenizm duchowy (§ 2), potem zasygnalizowana została kwestia podziałów i jedności chrześcijan (§ 3), problematyka związana z korzystaniem z dóbr duchowych innych wspólnot w Kościele rzymskokatolickim (§ 4) oraz zagadnienie budowania jedności (§ 5). Artykuł skierowany jest przede wszystkim do dziewic konsekrowanych i kandydatek do tego stanu oraz do osób odpowiedzialnych za formację, wyrażając potrzebę uwzględnienia ekumenizmu duchowego w praktyce eklezjalnej.

Słowa kluczowe: ekumenizm duchowy, dziewica konsekrowana, formacja

Wstęp

W czasie konsekracji dziewic biskup, jeśli korzysta z proponowanego w *Obrzędach konsekracji dziewic* tekstu homilii, wzywa je do tego, by gorliwie modliły się do Boga o jedność chrześcijan¹. Zamieszczenie tej intencji w *Obrzędach konsekracji dziewic* zwraca uwagę na jej duże znaczenie w życiu Kościoła. Podobne zalecenie modlitwy o jedność chrześcijan zawarł Jan Paweł II w adhortacji *Vita consecrata*. Papież napisał, że jest konieczne, aby w życiu osób konsekrowanych więcej miejsca zajmowała modlitwa ekumeniczna i autentyczne świadectwo ewangeliczne, dzięki czemu mocą Ducha Świętego będzie można obalić mury podziałów i uprzedzeń między chrześcijanami². Te dwie wypowiedzi winny zwrócić uwagę dziewicy konsekrowanej na zagadnienie ekumenizmu i zachęcić ją do gorliwej modlitwy w tej intencji. W *Obrzędach konsekracji dziewic* podana jest intencja modlitwy, którą dziewica może zanosić prywatnie. Natomiast w Adhortacji mowa jest wyraźnie o modlitwie ekumenicznej, czyli zanoszonej wspólnie z chrześcijanami innych wyznań.

Niniejszy artykuł poświęcony jest zagadnieniu ekumenizmu duchowe-

¹ Pontyfikał Rzymski odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II, *Obrzędy konsekracji dziewic*. Wydanie wzorcowe, Katowice 2001, n. 16.

² Jan Paweł II, Adhortacja o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie *Vita consecrata*, n. 100.

go dziewicy konsekrowanej stojącej wobec podziałów chrześcijan. Kształtuje on jej postawę służby komunii w swoim środowisku, również w obrębie Kościoła rzymskokatolickiego i w samym stanie dziewic. Punktem wyjścia do prowadzenia refleksji będzie przedstawienie wyzwań i zagrożeń, jakie niesie ze sobą ekumenizm (§ 1), następnie omówiony będzie ekumenizm duchowy (§ 2), potem zasygnalizowana zostanie kwestia podziałów i jedności chrześcijan (§ 3), problematyka związana z korzystaniem z dóbr duchowych innych wspólnot w Kościele rzymskokatolickim (§ 4) oraz zagadnienie budowania jedności (§ 5). Całość zakończy krótkie podsumowanie.

Obecny artykuł jest dziesiątą publikacją autorki dotyczącą indywidualnych form życia konsekrowanego³. Skierowany jest on przede wszystkim do dziewic konsekrowanych i kandydatek do tego stanu z nadzieją, że przedstawiony materiał posłuży do własnej refleksji nad poruszonymi zagadnieniami. Źródłem dla niniejszego opracowania jest Pismo Święte i dokumenty Kościoła oraz opracowania dotyczące ekumenizmu i eklezjologii. Wyniki przeprowadzonej refleksji nad zagadnieniem jedności chrześcijan i położone akcenty w tej materii nie stanowią pełnego wykładu prezentującego całokształt zagadnień związanych z ekumenizmem duchowym. Niniejsze opracowanie jest zaproszeniem do podjęcia tego tematu przez innych, zwłaszcza przez osoby konsekrowane i osoby odpowiedzialne za ich formację.

1. Wyzwania i zagrożenia ekumenizmu

Sobór Watykański II stworzył Kościół rzymskokatolicki na ekumenizm. Jego nauczanie o Kościele przedstawione w konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium*, a także dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* nie pozostawiają wątpliwości w tej kwestii. Nauczanie i działalność papieży ostatnich dekad, zwłaszcza Jana XXIII, Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka są wyraźnym zaangażowaniem się na rzecz ekumenizmu. Wyrazem soborowego nastawienia ekumenicznego jest z pewnością również umiesz-

---

³ B. Stypułkowska, *Indywidualne formy życia konsekrowanego w kontekście Roku życia konsekrowanego*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 43 (2015), s. 117-145; B. Stypułkowska, *Biblijna katecheza o miłosierdziu skierowana do dziewic konsekrowanych. Przyczynki do formacji stałej*, w: *Oblicza miłosierdzia w Biblii*, red. J. Jaromin, Wrocław 2016, s. 97-122; B. Stypułkowska, *Perspektywy dla dziewic konsekrowanych żyjących w świecie wynikające z duchowości monastycznej*, „Analecta Cracoviensia” 48 (2016), s. 195-222; B. Stypułkowska, *Rady ewangeliczne w życiu dziewicy konsekrowanej*, „Annales Canonici” 14 (2018) II, s. 291-321; B. Stypułkowska, *Pustelnicy jako przedstawiciele indywidualnej formy życia konsekrowanego*, „Analecta Cracoviensia” 50 (2018), s. 125-160; B. Stypułkowska, *Formacja teologiczna w ordo virginum*, „Analecta Cracoviensia” 52 (2020), s. 89-129; B. Stypułkowska, *Maryja – matka, siostra i nauczycielka dziewicy konsekrowanej*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 48 (2021), s. 99-125; B. Stypułkowska, *Rozeznawanie dziewicy konsekrowanej w kierownictwie duchowym*, „Analecta Cracoviensia” 53 (2021), s. 31-53; B. Stypułkowska, *Dziewictwo jako dar i zadanie dla dziewicy konsekrowanej* (w druku).

czenie w obrzędach konsekracji dziewic wezwania o podjęcie modlitwy o jedność chrześcijan. Ta intencja wydaje się kluczowa w odniesieniu do Kościoła, bowiem ekumeniczne zaangażowanie Kościoła rzymskokatolickiego jest nieodwracalne⁴.

Z ekumenizmem związane są wyzwania stojące przed katolikami, jak i zagrożenia, o których należy pamiętać. Wyzwania te będą prowadziły do pogłębienia własnej tożsamości katolickiej z równoczesnym otwarciem na dobra duchowe istniejące w innych wspólnotach. Miłość Kościoła katolickiego u dziewicy konsekrowanej powinna wyrażać się w miłości do jego nauki, liturgii i duchowości. Dlatego też w formacji kandydatek i konsekrowanych nie należy pomijać treści zawartych w Katechizmie Kościoła Katolickiego, co więcej Katechizm ten powinien być stałą lekturą konsekrowanych. Formacja winna pogłębiać przeżywanie liturgii i rozwijać duchowość, która przez konsekrowaną została wybrana. W *Dyrektorium o katechizacji* podano zadania, jakie winna pełnić katecheza w zakresie ekumenizmu. Katecheza powinna przede wszystkim kształtować przekonanie, że podział wśród chrześcijan stanowi głęboką ranę i sprzeczny jest z wolą Chrystusa, a katolicy zaproszeni są do tego, by czynnie uczestniczyć w ruchu ekumenicznym, przede wszystkim modlitwą⁵. Następnie katecheza powinna jasno i z miłością podawać naukę wiary katolickiej uwzględniając hierarchię prawd oraz unikając takich wyrażań lub sposobów przedstawiania doktryny, które byłyby przeszkodą w dialogu⁶. Wreszcie katecheza powinna przedstawiać w sposób poprawny nauczanie innych Kościołów i wspólnot kościelnych, ukazując to, co chrześcijan jednoczy oraz tłumacząc, również przez zarys historii, to, co ich dzieli⁷. Wskazania dla katechezy mogą być również wytycznymi dla formacji dziewic konsekrowanych. Wydaje się zasadne, by w formacji stałej przewidzieć ścieżkę formacji ekumenicznej dla tych dziewic, które będą chciały pogłębić rozumienie tego zagadnienia w związku z potrzebą ukonkretnienia swojej modlitwy o jedność chrześcijan. Wszystkim zaś dziewicom należy przypominać o tej intencji, jak również wszystkie można zachęcać do rozwijania w sobie postawy ekumenizmu duchowego.

U aspirantek, kandydatek i konsekrowanych może pojawić się zasadnicza wątpliwość, wyrażająca się w pytaniu, czy ekumenizm nie doprowadzi ich do uznania, że wszystkie wyznania chrześcijańskie są równe, a w konsekwencji do utraty swej katolickiej tożsamości, a nawet czy nie doprowadzi ich do konwersji. Wątpliwości te są zasadne, gdyż na przykładzie wspólnot charyzmatycznych można było zaobserwować zjawisko masowego odchodze-

⁴ T. Kałużny, *Ekumenizm na drodze przemian: problemy i wyzwania*, „Polonia Sacra” 17 (2013) nr 2 (33), s. 157.

⁵ Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji* (DK), Kielce 2020, n. 345; UR, n. 1, 8.

⁶ DK, n. 345; Sobór Watykański II, Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* (UR), n. 11.

⁷ DK, n. 345.

nia katolików od jedności z Kościołem⁸, co jest zaprzeczeniem ekumenizmu. Właściwe bowiem spojrzenie na tożsamość wyznaniową, wyraźne widzenie różnic i tego, co dzieli chrześcijan różnych wyznań i trwanie przy swojej tradycji w ekumenizmie jest potrzebne. Jednakże poszukiwanie tożsamości wyznaniowej może przybrać charakter fundamentalizmu. Wówczas ekumenizm jest postrzegany jako zagrożenie dla własnego dziedzictwa wyznaniowego i następuje zamknięcie się na inne tradycje kościelne. Zaangażowanie ekumeniczne traktuje się wręcz jak zdradę własnej tradycji, którą utożsamia się z jedynie autentyczną i nieskażoną tradycją chrześcijańską⁹. Formatorzy, którzy mają na uwadze te zastrzeżenia, mogą we właściwy sposób takiej sytuacji zaradzić przez odpowiednią formację.

2. Ekumenizm duchowy

Ekumenizm rozwinął się na trzech zasadniczych płaszczyznach: ekumenizmu duchowego, naukowego¹⁰ i praktycznego¹¹. Ekumenizm duchowy jest postawą wewnętrznego nawrócenia, które pozwala dostrzegać chrześcijan innych Kościołów jako braci i siostry w Chrystusie. Polega on na kształtowaniu postawy ekumenicznej i otwarciu na duchowość ekumeniczną. Punktem wyjścia dla ekumenizmu duchowego jest po pierwsze wewnętrzna przemiana, która sprawia nowe nastawienie wobec innych wyznań, a po drugie życie w duchu Ewangelii, które przyczynia się do pomnażania wzajemnego braterstwa¹². Ekumenizm duchowy przejawia się we wspólnotowych i prywatnych modlitwach o jedność chrześcijan, ponieważ ci, którzy żyją duchem pokuty, są szczególnie wyczuleni na grzech podziałów i modlą się o przebaczenie i nawrócenie¹³. W *Vademecum ekumenicznym: Biskup i jedność chrześcijan* mowa jest o trzech rodzajach modlitwy: modlitwie z innymi chrześcijanami,

---

⁸ Bp Andrzej Siemienieński zauważył, że katolicka Odnowa w Polsce w ciągu ostatnich dwudziestu kilku lat wychowała więcej ludzi młodych do udziału w niekatolickich lub wprost antykatolickich wspólnotach wiary niż do udziału w strukturach katolickiej Odnowy charyzmatycznej – A. Siemienieński, *Ekumenizm – wyzwanie i zagrożenia dla Odnowy*, <http://teologia-duchowosci.blogspot.com/2010/05/ekumenizm-wyzwania-i-zagrozenia.html> [21.03.2023].

⁹ T. Kałużny, *Ekumenizm na drodze przemian*, art. cyt., s. 153.

¹⁰ Ekumenizm naukowy oznacza wysiłek teologów, którzy w duchu dialogu badają tradycję innych Kościołów i dbają o obiektywne poznanie jej przez katolików. Zmierzają do poznania wspólnot odłączonych przez studium i sympozja ekumeniczne, poruszające kwestie teologiczne, naukę teologii i innych dziedzin, zwłaszcza historycznych w aspekcie ekumenicznym, głębsze wyjaśnienie wiary katolickiej w dialogu ekumenicznym – UR, n. 9-11.

¹¹ Ekumenizm praktyczny oznacza współdziałanie chrześcijan różnych wyznań w zakresie pierwszej ewangelizacji, pomocy potrzebującym, obrony życia ludzkiego itd. – UR, n. 12; II Synod Plenarny. Komisja IV. *Ekumenizm*, n. 5.

¹² UR, n. 7.

¹³ Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan, *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu z 25 marca 1993 r. (Dyrektorium ekumeniczne)*, n. 25.

modlitwie o jedność i modlitwie za siebie nawzajem i w potrzebach świata¹⁴.

Dziewica konsekrowana może przede wszystkim praktykować ekumenizm duchowy, gdyż jest on dostępny każdemu chrześcijaninowi bez wymogu spełnienia określonych dodatkowych warunków związanych z przygotowaniem teologicznym jak jest chociażby przy ekumenizmie naukowym. Nawet zalecenie modlitwy ekumenicznej może być łatwo wykonane przy dzisiejszych możliwościach komunikacji. Codziennie wieczorem transmitowana jest w Internecie modlitwa ekumeniczna wspólnoty z Taizé, a w soboty nawet w formie audiowizualnej. Raz w roku w każdej diecezji w dniach 18-25 stycznia organizowany jest Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, w którym uczestniczą przedstawiciele różnych wyznań, w tym przede wszystkim pasterze. Uczestniczenie w ramach tego tygodnia w spotkaniach ekumenicznych będzie dla dziewicy wypełnieniem zalecenia, jakie otrzymała ona w czasie konsekracji, a ponadto wsparciem inicjatywy biskupa (a tygodnie te organizowane są w jego imieniu i z jego udziałem), jak również zaangażowaniem się w życie diecezji i podjęciem intencji w niej zanoszonych.

Oprócz modlitw wspólnotowych i publicznych, dziewica może bez ograniczeń praktykować modlitwę indywidualną w intencji jedności chrześcijan¹⁵. Może ona również włączyć zagadnienia ekumenizmu w obszar własnej formacji eklezjalnej, poświęcając określony czas w ciągu miesiąca na refleksję i studium zagadnień ekumenicznych; a w tygodniu wybierając określone dni na modlitwę o jedność chrześcijan. Wówczas studium połączone z modlitwą będzie kształtować postawę ekumeniczną dziewicy konsekrowanej. Studium dlatego jest ważne, że przybliży tematykę związaną z ekumenizmem, daje znajomość innych chrześcijan, historii podziałów i prowadzonych dialogów, uwarściwia na istniejące problemy, co sprawia, że modlitwa o jedność staje się świadoma i konkretna. Może być ona zanoszona w łączności z Kościołem chwalebny, w którym podziały już nie istnieją. Dlatego też w każdym dniu można uwzględniać również wspólną martyrologię i przywoływać wspomnienie świętych i świadków wiary pochodzących również z innych tradycji wyznaniowych¹⁶.

---

¹⁴ Papieska Rada ds. Popierania Jedności Chrześcijan, *Biskup i jedność chrześcijan: Vademecum ekumeniczne*, Watykan 2022; tłum. Rada Konferencji Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu (*Vademecum ekumeniczne*), n. 17-19.

¹⁵ W czasie swojej indywidualnej modlitwy może rozważać następujące teksty: J 17; 1 Kor 1, 10-16; Flp 1, 27 - 2, 5; Kol 4, 2-6.

¹⁶ Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan, *Ekumeniczny wymiar formacji pastoralnej*, n. 26 f. Pomocna ku temu może być pozycja zatytułowana *Księga świadków. Martyrologium ekumeniczne*, Wprowadzenie E. Bianchi, przeor Bose, Często-chowa 2002. Wprawdzie w 2020 roku dotarła do nas informacja, że założyciel i wieloletni przełożony monastycznej ekumenicznej wspólnoty Bose br. Enzo Bianchi decyzją Watykanu musiał ją opuścić z powodu poważnych problemów związanych ze sprawowaniem władzy, ale to nie pomniejsza wartości proponowanego dzieła – <https://www.ekai.pl/w-atmosferze-skandalu-o-e-bianchi-musi-opuscic-wspolnote-z-bose/> [01.03.2023].

Owoce modlitwy o jedność chrześcijan dla dziewicy konsekrowanej są wielorakie. Przede wszystkim dziewica konsekrowana włącza się w modlitwę Arcykapłańską Chrystusa o jedność uczniów wyrażoną w Ewangelii według św. Jana w rozdziale 17. Jego intencja modlitwy staje się intencją modlitwy dziewicy, która winna współodczuwać z Chrystusem¹⁷. Dalej modlitwa taka poszerza serce dziewicy i perspektywy rozumienia przez nią wspólnoty eklezjalnej, nieograniczonej tylko do jej własnego wyznania. Wreszcie owocem modlitwy o jedność chrześcijan będzie dla dziewicy konsekrowanej postawa siostrzanej miłości wobec wszystkich ludzi, szukania tego, co jest wspólne, budowanie Kościoła, służba komunii i wprowadzanie pokoju, co związane jest z błogosławieństwem dla niej samej¹⁸.

3. Podziały i jedność chrześcijan

Refleksja nad podziałami i jednością wśród chrześcijan jest potrzebna, by modlitwa o jedność była świadoma i konkretna¹⁹. Dekret o ekumenizmie wskazuje na to, że należy zapoznać się z duchem braci odłączonych, a nieodzwonne jest do tego studium, które trzeba podejmować zgodnie z prawdą i życzliwie²⁰. Połączenie studium z modlitwą wydaje się być wskazane dla osób, które w Kościele są przeznaczone do służby, bo dzięki studium szeroko rozumiane sprawy Kościoła – jego nauczanie i działalność zostają zinterioryzowane i stają się dziedzictwem własnym dziewicy konsekrowanej, a tym samym lepiej wykorzystane w posłudze czy modlitwie²¹.

---

¹⁷ Ks. Łukasz Laskowski zwrócił uwagę, że w modlitwie tej nie chodzi o jedność horyzontalną między uczniami, lecz raczej o wertykalną. Modlitwa Jezusa jest prośbą o zachowanie jedności uczniów z Ojcem na wzór jedności, którą On sam posiada i którą Go konstytuuje. Z tej jedności dopiero płynie jedność uczniów między sobą. Gdyby modlitwę Jezusa traktować jako prośbę o wzajemną jedność wierzących, wówczas należałoby przyjąć, że byłaby to jedyna nie wysłuchana przez Ojca modlitwa Jezusa, gdyż nie zapobiegła ona przyszłym podziałom – Ł. Laskowski, *Uwagi o podstawach katolickiego ekumenizmu*, „Veritati et Caritati” t. 3: Teologia w służbie Archidiecezji, red. M. Terka, J. Kapuściński, Ł. Laskowski, Częstochowa 2014, s. 46-47.

¹⁸ Mt 5, 9.

¹⁹ Studium teologii sprawia, że człowiek staje się teologiem. Mowa jest o takim studium, które jest związane z refleksją i modlitwą, w wyniku których staje się środkiem do poznania Chrystusa, Jego postaw i pragnień. Takie podejście do studium jest bliskie myśli prawosławnej, w której nie dokonuje się ścisłego rozróżnienia między teologią a mistyką, między domeną wiary powszechnej czy nauką Kościoła a przestrzenią osobistego doświadczenia – W. N. Łoski, *Teologia mistyczna Kościoła Wschodniego*, przekł. I. Brzeska, Kraków 2007, s. 19.

²⁰ UR, n. 9.

²¹ Modlitwa dla dziewicy konsekrowanej jest jednym z jej głównych obowiązków na równi z pokutą, dziełami miłosierdzia i apostołstwem. Dziewicom zaleca się usilnie odmawianie Liturgii Godzin, zwłaszcza Jutrzni i Nieszporów, aby w ten sposób, łączyły swój głos z głosem Chrystusa oraz Kościoła i wielbiły Ojca niebieskiego i wypraszały zbawienie świata – *Wprowadzenie ogólne, w: Obrzędy konsekracji dziewic*, dok. cyt., n. 2. W brewiarzu dwa razy

W dekrecie o ekumenizmie wyróżniono dwie główne kategorie rozłamów między chrześcijanami. Nazwano je rozłamami rozrywającymi nieszytą szatę Chrystusową²². Do pierwszej kategorii należą rozłamy na Wschodzie: w V wieku w konsekwencji odrzucenia uchwał Soboru Efeskiego (431) powstał Kościół asyryjski lub przedefeski, a w wyniku odrzucenia uchwał Soboru Chalcedońskiego (451) wyodrębniły się Kościoły przedchalcedońskie, nazywane orientalnymi Kościołami ortodoksyjnymi. Do tego typu zalicza się także rozłam między Konstantynopolem i Rzymem w XI wieku, który zapoczątkował podział między Wschodem i Zachodem. W konsekwencji tego podziału powstał Kościół prawosławny, który pod względem organizacyjnym obejmuje obecnie 14 lokalnych Kościołów prawosławnych, uznanych za autokefaliczne²³. Drugi typ podziałów dokonał się na Zachodzie w następstwie ruchu reformacyjnego XVI wieku²⁴ i dalszych rozłamów. Mówi się o Kościołach i wspólnotach kościelnych tradycji zachodniej. W ich odniesieniu wskazuje się na Kościoły luterańskie i reformowane, Kościół anglikański, baptystów, metodystów, zielonoświątkowców, inne protestanckie Kościoły wolne oraz Kościoły starokatolickie²⁵.

---

pojawia się modlitwa w intencji jedności chrześcijan: w poniedziałek I tygodnia w czasie Nieszporów („Zgromadź w jedno wszystkich chrześcijan, aby świat uwierzył w Chrystusa, którego posłałeś” – *Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 3: Okres zwykły, tygodnie I-XVII (LG 3)*, Poznań 1987, s. 594; *Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 4: Okres zwykły, tygodnie XVIII-XXXIV (LG 4)*, Poznań 1988, s. 550) oraz w tekstach wspólnych na poświęcenie kościoła w czasie Jutrni („Wiekuisty Pasterzu, strzeż swojej owczarni, zgromadź wszystkie owce wokół Twojego Syna Jedynego Pasterza” – *Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 1: Okres Adwentu, Okres Narodzenia Pańskiego*, Poznań 1982, s. 1055; *Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 2: Wielki Post, Okres Wielkanocy*, Poznań 1984, s. 1522; LG 3, s. 1399; LG 4, s. 1411).

²² UR, n. 13.

²³ Są to następujące Kościoły: Ekumeniczny Patriarchat Konstantynopola, Patriarchat Aleksandryjski, Patriarchat Antiochii, Patriarchat Jerozolimy, Patriarchat Moskiewski, Patriarchat Gruziński, Patriarchat Serbski, Patriarchat Rumuński, Patriarchat Bułgarski i Kościoły autokefaliczne: Cypru, Grecji, Polski, Albanii, Czech i Słowacji – T. Kałużny, *Na drogach jedności. Dwustronne dialogi doktrynalne Kościoła rzymskokatolickiego na płaszczyźnie światowej*, Kraków 2012, s. 21-27; A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny*, dz. cyt., s. 57. O poszczególnych Kościołach wschodnich z uwzględnieniem ich tradycji liturgicznych zob. *Kościoły wschodnie*, w: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*, red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S. J. Koza, Lublin 1996, s. 99-162.

²⁴ UR, n. 13; A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny. Przywracanie widzialnej jedności Kościoła według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, Kraków 2021, s. 54.

²⁵ O Kościołach i Wspólnotach na Zachodzie zob.: *Kościoły i Wspólnoty kościelne tradycji zachodniej*, w: *Ku chrześcijaństwu jutra*, dz. cyt., s. 162-262. W publikacjach na temat podziałów chrześcijan a tym samym przy przedstawianiu wyznań chrześcijańskich brakuje informacji o współczesnych Żydach, którzy uwierzyli w Jezusa. Odnosi się to do hebrajskich katolików i Żydów mesjanistycznych. Hebrajscy katolicy są to Żydzi, którzy zostali katolikami, ale nadal chcą zachować swoją żydowską tożsamość i tradycję w sposób zgodny z wiarą katolicką. Żydów mesjanistycznych można podzielić na dwie podgrupy, maksymalistycznych i minimalistycznych. Żydzi mesjanistyczni maksymalistyczni uznają wcielenie, Trójcę, nicejskie Credo oraz chrzest, Żydzi mesjanistyczni minimalistyczni na-

Podział na Kościoły chalcedońskie i niechalcedońskie – według J. Ratzingera – ma charakter fundamentalny, ponieważ wiąże się bezpośrednio z niezgodnością w samym wyznaniu wiary i sprawowaniu sakramentów. Różnice występujące w wyznaniach wiary uniemożliwiają eucharystyczną jedność. Z drugiej strony J. Ratzinger zauważa, że różnica w wyznawanej wierze, zarówno od strony chronologicznej, jak i ściśle teologicznej, dotyczy dopiero dość zaawansowanego etapu pojęciowego wyjaśniania tajemnicy Chrystusa i w związku z tym pozostaje wspólne dla obu stron wyznawanie Credo nicejskiego (325)²⁶. W odniesieniu do ekumenizmu istotna jest sprawa hierarchii prawd sformułowana w soborowym dekrete *Unitatis redintegratio*²⁷. Brak perspektywy wspólnej Eucharystii napawa smutkiem, ale jednocześnie należy pamiętać, że Kościoły przedefeskie i przedchalcedońskie działają na terenach Bliskiego Wschodu, kolebki chrześcijaństwa, gdzie chrześcijanie są obecnie w mniejszości i każda wspólnota ma duże znaczenie dla zachowania wiary chrześcijańskiej. Gdy dziewica konsekrowana będzie modlić się za chrześcijan żyjących w Ziemi Świętej i krajach Bliskiego Wschodu, jej modlitwa będzie przynosić duchowe dobra wszystkim chrześcijanom tamtych obszarów²⁸.

Kościoły prawosławne zakwestionowały prymat i autorytet biskupa Rzymu, a protestanci zakwestionowali nauczanie Kościoła. J. Ratzinger dostrzega zasadniczą różnicę pomiędzy pierwszym i drugim typem podziału Kościoła. Rozłam między Zachodem i Wschodem był głównie natury schizmatycznej, w którym różnice doktrynalne z czasem zaczęto traktować jako

---

tomiast uznają Jezusa jako Mesjasza, ale nie dzielają wiary i praktyk z maksymalistami. Żadnej z obydwu grup nie można zaliczyć do kategorii innych religii, ponieważ obydwie uznają Stary i Nowy Testament oraz widzą w Jezusie obiecanego Mesjasza. Podczas Soboru Watykańskiego II sprawa Żydów mesjanistycznych nie była brana pod uwagę w momencie artykułowania różnych form ekumenizmu czy dialogu międzyreligijnego. Dopiero teraz podejmowane są rozmowy przez Komisję ds. Kontaktów Religijnych z Judaizmem pod patronatem Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan – G. D'Costa, *Żydzi w doktrynie Kościoła katolickiego po Soborze Watykańskim II*, przekł. W. Edmunds, Kraków 2022, s. 74, 100. W nurcie ekumenizmu powstała ciekawa międzynarodowa inicjatywa zatytułowana „Toward Jerusalem Council II” (TJCI) – W kierunku Soboru Jerozolimskiego II – <https://tjci.pl/2021/05/10/w-kierunku-soboru-jerozolimskiego-ii/> [11.02.2023], która warta jest zauważenia. Dla dziewicy konsekrowanej zaślubionej Jezusowi, który według ciała jest Żydem, sprawa narodu żydowskiego winna być szczególnie bliska w myśl słów z Księgi Rut: „Twój naród moim narodem” (Rt 1, 16).

²⁶ A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny*, dz. cyt., s. 55.

²⁷ UR, n. 11. Najbardziej obszerna wypowiedź Magisterium Kościoła na temat hierarchii prawd znajduje się w dyrektorium katechetycznym z 1997 roku – S. Pawłowski, *Hierarchia prawd w dekrete Unitatis redintegratio*, „Studia Theologica Varsaviensia UKSW” 43 (2005) n. 1, s. 179.

²⁸ Modlitwę tę można połączyć ze studium trzech adhortacji: Jan Paweł II, *Ecclesia in Asia o Jezusie Chrystusie Zbawicielu oraz Jego misji miłości i służby w Azji „aby mieli życie i mieli je w obfitości”*; Jan Paweł II, *Nowa nadzieja dla Libanu*; Benedykt XVI, *Ecclesia in Medio Oriente o Kościele na Bliskim Wschodzie, komunii i świadectwie*.

elementy uwierzytelniające teologię. W rezultacie, mimo podziału, zachowana została strukturalna jedność Kościoła oparta na sukcesji apostołskiej. Natomiast podział między Rzymem a protestantami miał głównie charakter doktrynalny. Wprawdzie reformacja protestancka zaczęła się od postulatu reformy struktur kościelnych, ale szybko doszło do zanegowania kwestii dotyczących soteriologii, Tradycji, sakramentów, kapłaństwa i sukcesji apostołskiej. W związku z tym nie można mówić już o strukturalnej jedności Kościoła, lecz o strukturalnej różnicy²⁹.

To, co doprowadziło do rozłamów w przeszłości, obecne jest i we współczesnym Kościele. Również wśród katolików dzisiaj można zauważyć kwestionowanie autorytetu papieża i biskupów. Papież Franciszek krytykowany bywa nawet podczas kazań przez różnych suspendowanych księży, którzy nie zaprzestali sprawowania Mszy świętych i nauczania. Gdyby wierni okazywali się dojrzałością i nie uczestniczyli w takich Mszach świętych, mogłoby to skłonić głoszących do refleksji. Nieposłuszeństwo swoim biskupom również nie byłoby nośne, gdyby nie zagorzali zwolennicy, którzy swoją postawą burzą jedność, odwołując się przewrotnie do idei ekumenizmu. Również wśród katolików, zwłaszcza tradycjonalistów lub wiernych o nastawieniu tradycjonalistycznym, wyraźnie widać kwestionowanie wypowiedzi Soboru Watykańskiego II i odwoływanie się do nauczania przedsoborowego w wielu kwestiach, jak również odrzucanie reformy liturgicznej i krytykowanie współczesnych przepisów i norm liturgicznych, jak choćby tych związanych ze sposobem przyjmowania Komunii Świętej, funkcją nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej czy dopuszczeniem kobiet do posług lektoratu i akolitatu.

Im bardziej dziewica konsekrowana będzie trwała przy nauczaniu papieża, tym bardziej będzie służyła jedności Kościoła. Warto również, aby w swoich modlitwach zawierała chrześcijan innych wyznań i ich dążenia ekumeniczne, mając na uwadze różne modele jedności.

W refleksji ekumenicznej najwięcej uwagi poświęca się trzem modelom jedności: jedności organicznej, soborowej i jedności w pojednanej różnorodności³⁰. Jedność organiczna, którą można nazwać nierozdzielną, polega na jedności nie tylko w sferze wewnętrznej (jedność w Chrystusie i w Duchu Świętym), ale rozciąga się ją również na elementy zewnętrzne (struktury, organizacja) i mieszane (sakramenty, posługa słowa)³¹. Jedność soborowa, czy też jak można powiedzieć synodalna, odwołuje się do wspólnoty, a przez jeden Kościół rozumie się soborową wspólnotę Kościołów lokalnych, które

---

²⁹ J. Ratzinger, *Sobór w drodze. Spojrzenie wstecz na drugą sesję Soboru Watykańskiego II (1964)*, w: J. Ratzinger, *Opera Omnia*, t. VII/1: *O nauczaniu II Soboru Watykańskiego. Formułowanie – Przekaz – Interpretacja*, red. K. Góźdz, M. Górecka, Lublin 2016, s. 353 (całość 313-358); A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny*, dz. cyt., s. 61.

³⁰ S.C. Napiórkowski, *Modele jedności*, w: *Ku chrześcijaństwu jutra*, dz. cyt., s. 479-491.

³¹ S.C. Napiórkowski, *Modele jedności*, art. cyt., s. 479.

czują się członkami tego samego Kościoła Chrystusowego, wyznają tę samą wiarę apostołską, posiadają pełną wspólnotę w chrzcie i Eucharystii, uznają zarówno inne Kościoły przynależące do tej wspólnoty, jak ich duchowe urzędy, a jako nieodzowne struktury zapewniające zwartość wspólnoty uznają zgromadzenie reprezentantów³². Jedność w pojednanej różnorodności, czy krócej jedność w różnorodności, polega na takiej jedności, w której wspólne wyznawanie wiary dopuszcza różnorodność jej sformułowań³³. Jedność nierozdzielna wydaje się być w ogóle nieosiągalna na dzisiejszym etapie podziałów i występujących różnic doktrynalnych i strukturalnych między denominacjami. Natomiast jedność synodalna partykularnych Kościołów katolickich z Kościołami prawosławnymi³⁴ i jedność w różnorodności z Kościołami i wspólnotami tradycji zachodniej³⁵ jest obiecującą perspektywą, choć nawet to w obecnym stanie dialogu ekumenicznego wydaje się być bardzo odległe.

W Vademecum ekumenicznym: Biskup i jedność chrześcijan wymieniono wspólnoty chrześcijańskie, z którymi Kościół katolicki prowadzi dwustronne dialogi lub rozmowy. Przestrzegano, aby przed nawiązaniem ekumenicznych relacji na szczeblu lokalnym sprawdzić, czy dana wspólnota pozostaje w pełnym zjednoczeniu z jedną ze światowych wspólnot wymienionych w dokumencie³⁶. W niektórych diecezjach kontakty ekumeniczne utrzymy-

³² S.C. Napiórkowski, *Modele jedności*, art. cyt., s. 488.

³³ S.C. Napiórkowski, *Modele jedności*, art. cyt., s. 489.

³⁴ Na określenie ścisłego związku między Kościołami Wschodnimi i Kościołem rzymskokatolickim we współczesnym dialogu ekumenicznym upowszechniło się wyrażenie „Kościoły siostrzane”, które budzi zastrzeżenia. Kongregacja Nauki Wiary w nocie dotyczącej wyrażenia „Kościoły siostrzane” w 2000 roku wyjaśniła, że wyrażenie to w sensie ścisłym może być odnoszone wyłącznie do Kościołów partykularnych, tak katolickich, jak i niekatolickich, zaś Kościół katolicki jako taki nie może być nazwany siostrą jakiegokolwiek Kościoła partykularnego lub grupy Kościołów. Rację dla tego typu wskazania stanowi dla Kongregacji podstawowa prawda wiary katolickiej o jedności Kościoła Chrystusowego – Kongregacja Nauki Wiary, *Informacja dotycząca wyrażenia „Kościoły siostrzane”*, n. 9-12, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995-2000*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 2002, s. 70-73; A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny*, dz. cyt., s. 78-79.

³⁵ Wspólnoty kościelne, które nie zachowały prawomocnego biskupstwa oraz właściwej i całkowitej rzeczywistości eucharystycznego misterium, nie są Kościołami w sensie ścisłym. Niemniej jednak ochrzczeni w tych Wspólnotach są przez chrzest wszczępieni w Chrystusa i dlatego są w pewnej, choć niedoskonałej wspólnocie z Kościołem – Kongregacja Nauki Wiary, *List Communionis notio*, n. 17, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, wyd. 3, Tarnów 2010, s. 470-483; *Taż*, *Deklaracja Dominus Iesus*, n. 17, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995-2000*, dz. cyt., s. 74-94; *Taż*, *Odpowiedzi na pytania dotyczące niektórych aspektów nauki o Kościele*, Odp. 4 i 5, *OsRomPol* 28 (2007) n. 9, s. 58-59; A. Pastorczyk, *Ekumenizm realistyczny*, dz. cyt., s. 77.

³⁶ Wymieniono następujące wspólnoty: Kościoły prawosławne tradycji bizantyjskiej, Orientalne Kościoły Ortodoksyjne, Asyryjski Kościół Wschodu, Kościół starokatolicki Unii Utrechckiej, Wspólnotę Anglikańską, Światową Federację Luterzańską, Światową Wspólnotę Kościołów Reformowanych, Światową Radę Metodystyczną, Światową Konferencję Me-

wane są jedynie z tymi Kościołami, które należą do Polskiej Rady Ekumenicznej³⁷. Niezależnie od tego, jak wyglądają kontakty ekumeniczne w jej diecezji, dziewica konsekrowana może obejmować swoją modlitwą szerszy zakres wspólnot chrześcijańskich.

4. Dobra duchowe innych wspólnot w Kościele rzymskokatolickim

W jednym z dokumentów Odnowy charyzmatycznej czytamy znamienne słowa dotyczące ekumenizmu, które są adekwatne również w odniesieniu do dziewic konsekrowanych: „Sukces ekumenizmu zależy nie tylko od tego, czy pewnego dnia dojdzie do faktycznego zjednoczenia chrześcijan, czy też nie. Ekumenizm odnosi sukces dzień po dniu, jeśli prowadzi nas do wzajemnego otwierania się na dary i bogactwa Ducha Świętego, istniejące poza granicami każdego wyznania. Jego najważniejszym celem jest odbudowanie nas samych, aby następnie obdarzyć nas wiarygodnością «na zewnątrz»”³⁸. Zatem, nawet przy braku realnego kontaktu z chrześcijanami innych wyznań, dziewica konsekrowana może otwierać się na działanie Ducha Świętego i na formy duchowości, pobożności i modlitwy obecne w innych tradycjach wyznaniowych. Dla osób, które w ekumenizmie czują się niepewnie, wydaje się wskazane korzystanie przede wszystkim z tych form, które już przez katolicyzm zostały przyjęte. Umożliwi to czerpanie z bogactwa Ducha Świętego istniejącego poza granicami swojego wyznania w ramach życia Kościoła rzymskokatolickiego.

Zatem, by doświadczać *communio* z prawosławnymi można modlić się z ikonami³⁹ czy nawet pisać ikony, praktykować modlitwę Jezusową propagowaną przez benedyktynów tyńskich⁴⁰, uczestniczyć w akatystach wyko-

---

nonicką, Światowy Związek Baptystyczny, Uczniów Chrystusa, Ruchy zielonoświątkowe i charyzmatyczne, Światowy Alians Ewangelikalny, Armie Zbawienia – *Aneks*, w: *Vademecum ekumeniczne*, dok. cyt., s. 41-50.

³⁷ Chodzi o następujące Kościoły: Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów i Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny.

³⁸ II Dokument z Malines, *Ekumenizm a Odnowa charyzmatyczna*, red. L.J. Suenens, przekł. A. Foltańska, Kraków 2007, s. 113.

³⁹ Na temat katechetycznego wykorzystania ikon zob.: B. Stypułkowska, *Ikona Chrztu Pańskiego w katechezie biblijnej*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 26 (2018) nr 2, s. 115-131; B. Stypułkowska, *Ikona Bożego Narodzenia w katechezie biblijnej*, w: *Służyć (z) miłością. Księga Jubileuszowa dedykowana Księdzu Biskupowi dr. hab. Antoniemu Długoszowi w dwudziestą piątą rocznicę sakry biskupiej*, red. A. Walulik, R. Ceglarek, Z. Marek, N.G. Piukuła, Częstochowa 2019, s. 317-332; B. Stypułkowska, *Perykopa o Przemienieniu Pańskim w katechezie biblijnej*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 34 (2006), s. 163-190.

⁴⁰ Benedyktyni z Tyńca organizują rekolekcje zatytułowane „Oddychać imieniem”, rozprowadzają *czotki* służące modlitwie oraz zamieszczają materiały związane z mo-

nywanych także w świątyniach katolickich, jak to ma miejsce na Jasnej Górze czy w innych miejscach⁴¹. W Kościele rzymskokatolickim zwłaszcza ikony stały się czymś tak bardzo powszechnym, że zapomina się o ich roli w kulcie i modlitwie.

Ikona w prawosławiu jest ściśle związana z teologią obecności⁴². Prawosławny modli się przed ikoną Chrystusa tak jak przed samym Chrystusem, obecnym w swojej ikonie. Prawosławnemu nie wystarcza sama tylko kontemplacja duchowa, ale poszukuje on bezpośredniej, namacalnej obecności. Tę obecność daje Kościół przez poświęcenie danej ikony. Przez poświęcenie w ikonie Chrystusa dokonuje się tajemnicze spotkanie modlącego się z Chrystusem. To samo dzieje się z ikonami Matki Bożej i świętych, którzy w swoich ikonach jakby nadal żyją na ziemi w swoich wizerunkach⁴³.

Najsłynniejszą chyba ikoną wśród katolików w Polsce jest Ikona Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, znana u grekokatolików i prawosławnych pod nazwą Bełzkiej Ikony Matki Bożej⁴⁴. Modlitwa z Ikoną jasnogórską,

---

dlitwą Jezusową na swojej stronie internetowej – <https://opactwotynieckie.pl/modlitwa-jezusowa-krok-po-kroku/> [11.03.2023] i publikacje, czego przykładem jest wydanie książki – Mnich Kościoła Wschodniego, *Modlitwa Jezusowa. Jej początek, rozwój i praktyka w tradycji bizantyńsko-słowiańskiej*, przekł. i red. Sz. Hiżycki, Kraków-Tyniec 2015. Pożądaną praktyką może być słuchanie nagrań z YouTube włączanych w tryb ciągły pełnej modlitwy Jezusowej lub samego imienia Jezus, które towarzysząc pracy i codziennym czynnościom kierują myśl ku Bogu i stają się formą modlitwy. Godne polecenia są zwłaszcza dwa nagrania: śpiew zespołu Harpa Dei (1000 x Imię Jezusa śpiewane po hebrajsku) – <https://www.youtube.com/watch?v=9N62T5u4isU&list=PLc481yYXF6i3L9QbuWXv6FfpInZvnXKt&index=7&t=295s> [11.03.2023] oraz chórowe wykonanie modlitwy Jezusowej na profilu Angeli Miguel – https://www.youtube.com/watch?v=Z96a2-8_NDM&list=PLc481yYXF6i3L9QbuWXv6FfpInZvnXKt&index=5&t=8s [11.03.2023].

⁴¹ Akatyst ku czci Najświętszej Maryi Panny wykonywany jest przez katolików zazwyczaj w Adwencie; natomiast u prawosławnych bywa on śpiewany częściami w cztery pierwsze soboty Wielkiego Postu i w całości w ciągu nocy poprzedzającej piątą niedzielę Wielkiego Postu – R. Niparko, *Akathistos*, w: Katolicki Uniwersytet Lubelski, *Encyklopedia katolicka*, t. I, red. F. Gryglewicz, R. Łukaszyk, Z. Sułowski, Lublin 1973, k. 225.

⁴² A. Frejlich, *Ikona*, w: Katolicki Uniwersytet Lubelski, *Encyklopedia katolicka*, t. VII, red. S. Wielgus, J. Duchniewski, M. Daniluk, S. Fita, J. Misiurek, M. Rusecki, A. Stępień, A. Weiss, Lublin 1997, k. 9 (całość k. 8-11).

⁴³ S. Bułgakow, *Prawosławie. Zarys nauki Kościoła prawosławnego*, przeł. H. Paprocki, Białystok-Warszawa 1992, s. 156-157.

⁴⁴ Według tradycji, ikona ta została napisana przez ewangelistę Łukasza w Jerozolimie. W 326 roku do Jerozolimy przybyła cesarzowa Helena, aby odwiedzić święte miejsca dla chrześcijan. W darze od wiernych otrzymała ikonę Matki Bożej. Ikona ta została umieszczona w Konstantynopolu w cesarskiej kaplicy. W drugiej połowie XII wieku ikona Bogurodzicy została przewieziona na Ruś, przebywając wcześniej, jak mówią niektóre źródła w Bułgarii, Morawach i Czechach. Książę halicki Lew Daniłowicz umieścił ją w zamku w Bełzie, gdzie zasłynęła licznymi cudami. Od miejscowości tej pochodzi pierwotna nazwa ikony. W 1372 roku księstwo bełzkie wraz z Rusią Czerwoną, przeszło we władanie księcia opolskiego Władysława. W 1382 roku książę ten podarował ikonę Matki Bożej paulinom na Jasnej Górze – <https://grekokatolicy.pl/grekokatolicy/ikona-bogarodzicy-z-jasnej-go->

którą można nazwać ikoną jedności chrześcijan, bo pochodzi z czasów niepodzielnego chrześcijaństwa, może dokonywać się w jedności z chrześcijanami w Jerozolimie, w Konstantynopolu i w Bełzie na Ukrainie. Ikona Matki Bożej na Jasnej Górze łączy chrześcijan różnych wyznań⁴⁵. Dziewice konsekrowane w ramach swej dorocznej grudniowej pielgrzymki na Jasnej Górze mogą zatem uwzględniać również intencję o jedność chrześcijan, bo Maryja działa w sanktuariach Jej poświęconych⁴⁶. Sanktuarium jasnogórskie z obecnością Maryi w znaku ikony, przyrównywane jest do Kany Galilejskiej⁴⁷, w której Jezus nie odmówił prośbie Matki. Jasna Góra bywa też nazywana Wieczernikiem⁴⁸, co przywołuje na myśl fakt, że Maryja, która jest matką Kościoła, czyli wszystkich chrześcijan niezależnie od ich wyznania, może być także przykładem modlitwy zanoszonej we wspólnocie Kościoła o dar Ducha Świętego dla wierzących. Paradoksem jest bowiem to, że Chrystus wszystkich chrześcijan łączy a Maryja często ich dzieli⁴⁹.

W odniesieniu do przeżywania *communio* z protestantami i chrześcijanami ewangelikalnymi, pentekostalnymi i charyzmatycznymi różnych denominacji można praktykować sposoby modlitwy katolickich wspólnot, takie jak modlenie się o wylanie Ducha Świętego i rozpalenie charyzmatów, stosowanie modlitwy w językach⁵⁰, a także wybieranie na każdy dzień tekstu wiodącego z Pisma Świętego, który stanie się życiowym drogowska-

ry-i-belza/ [08.03.2023].

⁴⁵ Na Jasnej Górze bywa organizowana ekumeniczna modlitwa o jedność chrześcijan. Tak było chociażby w 2019 roku w ramach Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. W Częstochowie prawosławna parafia jest pod wezwaniem Częstochowskiej Ikony Matki Bożej, a luterański proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej ks. Adam Glajcer często organizuje koncerty w sanktuarium jasnogórskim, co jest zauważone w środowisku częstochowskim – <http://www.jasnagora.com/wydarzenie-15541> [08.03.2023].

⁴⁶ S. Gręś, *Rola Maryi w dziele jedności chrześcijan*, „Salvatoris Mater” 9 (2007) n. 3-4, s. 277.

⁴⁷ J 2, 1-11.

⁴⁸ Dz 1, 12-14

⁴⁹ B. Ferdek, *Ekumeniczny wymiar polskiej mariologii posoborowej*, „Salvatoris Mater” 16 (2014) n. 1-4, s. 288.

⁵⁰ Na temat chrześcijan, których łączy doświadczenie charyzmatyczne, choć należą do różnych denominacji chrześcijańskich i zjawiska pentekostalnego, od lat negatywnie wypowiada się ks. dr hab. Andrzej Kobyliński, prof. UKSW wskazując na ich zagrożenie dla katolików. Faktem jest niewątpliwie, że odchodzenie uczestników Odnowy charyzmatycznej od Kościoła katolickiego i włączanie się w istniejące wcześniej zbory ewangelikalne albo tworzenie nowych zborów z byłych katolickich wspólnot ma jedno ze swoich źródeł w systematycznym przejmowaniu protestanckiej teologii ewangelikalnej – A. Siemieniowski, *Ekumenizm – wyzwanie i zagrożenia dla Odnowy*, <http://teologia-duchowosci.blogspot.com/2010/05/ekumenizm-wyzwania-i-zagrozenia.html> [21.03.2023]. Jednakże nie należy pomijać dobra, jakie Odnowa charyzmatyczna ze sobą niesie. Jako przeciwagę poglądów Ks. Kobylińskiego można wskazać pozycje bibliisty, ks. prof. dra hab. Mariusza Rosika, który osobiście jest zaangażowany w nurt charyzmatyczny – M. Rosik, *Arka i gołębnica. Nurt charyzmatyczny w Kościele katolickim*, Kraków 2019; M. Rosik, *Dar języków. Biblia, historia, najpiękniejsze świadectwa*, Kraków 2015.

zem. Modlitwa o wylanie Ducha Świętego i rozpalenie charyzmatów nie jest w żaden sposób zarezerwowana tylko do wspólnot charyzmatycznych⁵¹. Nie można pominąć faktu, że często to zjawisko, które bywa określane „chrztem w Duchu Świętym”⁵², było przeżywane indywidualnie, bez modlitwy wspólnotowej nad daną osobą⁵³ lub dokonywało się kilkukrotnie⁵⁴. Działo się tak w początkach Odnowy w Duchu Świętym, możliwe jest również i obecnie, bo Duch Święty nie jest ograniczony do ram jakiejś organizacji⁵⁵. Co więcej, warto przypomnieć, że ks. Franciszek Blachnicki uważał, że dla Odnowy w Duchu Świętym nie trzeba tworzyć nowych grup i struktur, lecz doświadczenie to należy zagospodarować w istniejących już formach w Kościele⁵⁶. Ten pogląd reprezentuje również papież Franciszek, który na jubileuszowym spotkaniu z Odnową w Duchu Świętym powiedział, że ten strumień łaski, który ma cha-

⁵¹ Katolickie wspólnoty charyzmatyczne są bardzo różnorodne; od wspólnot realizujących ekumenizm praktyczny po wspólnoty mające znamiona sekt. Przykładem wspólnoty nastawionej ekumenicznie jest krakowska wspólnota Głos na pustyni, której lider – Karol Sobczyk – prowadzi podcasty na tematy ekumeniczne „Nie wszystko jedno”. Zazwyczaj wspólnoty charyzmatyczne są kojarzone z modlitwami o uzdrowienie czy uwolnienie od złego ducha. Fascynacja egzorcyzmami lub chęć otrzymania uzdrowienia sprawia, że na spotkania organizowane w wielkich halach czy nawet na stadionach przybywa wielka liczba ludzi. Egzorcyzmy i modlitwy o uzdrowienie nie były jednak charakterystyczne dla początków Odnowy w Polsce, a teraz wydają się niekiedy zaciemniać jej znaczenie dla Kościoła. Specyfiką Odnowy jest doświadczenie „chrztu w Duchu Świętym”. Ale doświadczenie to istnieje również we wspólnotach Ruchu Światło-Życie czy Szkołach Nowej Ewangelizacji, jest zatem szersze niż Odnowa w Duchu Świętym i wąsko rozumiany ruch charyzmatyczny. Na doświadczenie „chrztu w Duchu Świętym” jako na doświadczenie podstawowe w katolickiej odnowie charyzmatycznej wskazuje również statut Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (Charis), powołanej przez papieża Franciszka – <https://charis.info.pl/sluzba-charis-statuty/> [07.04.2023].

⁵² Na temat katolickiego rozumienia chrztu w Duchu Świętym – zob. dokument: Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej. Komisja doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, Kraków 2014 oraz opracowanie: M. Bigiel, *Jezus chrzci Duchem Świętym*, Łódź 1997, s. 47-71.

⁵³ Andrzej Sionek przeżył swój chrzest w Duchu Świętym i dar modlitwy językami w Taizé w 1972 roku; ks. Bogdan Giertuga zaczął się modlić językami podczas święceń kapłańskich w 1972 roku; Jan Chmielewski po spowiedzi w 1973 lub 1974 roku – M. i M. Nowiccy, *Upili się młodym winem. Początki Odnowy w Duchu Świętym w Polsce (1975-1979)*, t. 1, Warszawa 2016, s. 39-44; A. Sionek, *Moje drogi w Panu*, Kraków 2021, s. 20-21.

⁵⁴ Ks. Franciszek Blachnicki w czasie wojny podczas pobytu w niemieckiej celi śmierci 17 czerwca 1942 roku, gdy czekał na otrzymanie wyroku, otrzymał dar wiary, a modlić się językami zaczął w 1978 roku w USA. Ks. Jan Kruczyński dwukrotnie doświadczył poruszenia w Duchu Świętym (w 1966 i 1976 roku) – M. i M. Nowiccy, *Upili się młodym winem*, t. 1, dz. cyt., s. 37-38.

⁵⁵ Ks. Mariusz Rosik na pytanie, czy można otrzymać chrzest w Duchu Świętym poza wspólnotami charyzmatycznymi wspominał, że spotkał osoby, które w czasie swojej osobistej modlitwy zaczynały się modlić językami – M. Rosik, *Chrzest w Duchu Świętym i dar języków*, https://www.youtube.com/watch?v=l00_gvsNZHc od 44 sekundy [11.04.2023].

⁵⁶ M. i M. Nowiccy, *Upili się młodym winem. Przyczynek do historii Odnowy w Duchu Świętym w Polsce 1979-1988*, t. 2, Warszawa 2022, s. 34.

rakter ekumeniczny, jest dla całego Kościoła⁵⁷.

Communio z katolikami hebrajskimi i Żydami mesjanistycznymi jest trudniejsze do praktykowania, gdyż na gruncie ekumenicznym niewiele się mówi o Żydach mesjanistycznych, a w Kościele rzymskokatolickim w Polsce niewiele uwagi przywiązuje się do wspólnot katolików hebrajskich. Jednakże ze względu na narodowość Jezusa, dziewica konsekrowana winna być wyczulona na pogłębianie jedności z narodem wybranym. Jej *communio* z Żydami może się uzewnętrzniać przez praktykowanie trzech pór modlitwy w ciągu dnia, czytanie pąsży, haftary, psalmów z komentarzami żydowskimi, radowanie się świętami żydowskimi z uwzględnieniem ich mesjańskiego przesłania⁵⁸.

⁵⁷ Franciszek, *Strumień łaski Ducha. Rozważanie podczas ekumenicznego czuwania modlitewnego z charyzmatykami, 3 czerwca 2017 roku*, OsRomPol 38 (2017) n. 6-7, s. 22 (całość 20-22). Dlatego też dziewica konsekrowana, która doświadczy poruszenia duchowego podczas indywidualnej modlitwy, bądź też wspólnotowej, nie jest zobowiązana do zaangażowania się w życie konkretnej wspólnoty, w której przeżyła swój „chrzest w Duchu Świętym”. Jej środowiskiem formacyjnym jest bowiem stan dziewic, do którego należy i w nim może służyć swoimi charyzmatami. Oczywiście, jeżeli rozpoznaje swoje powołanie do służby w Kościele partykularnym w ramach istniejących wspólnot charyzmatycznych, Szkoły Nowej Ewangelizacji czy Ruchu Światło-Życie, nic nie stoi na przeszkodzie, by zaangażowała się w ich działania. Może nawet przemyśleć sprawę zorganizowania rekolekcji czy dnia skupienia związanego z modlitwą o wylanie Ducha Świętego dla dziewic konsekrowanych ze swojej diecezji, które nie mają doświadczenia charyzmatycznego. Czy takie doświadczenie jest rzeczywiście potrzebne? Jest wiele świadectw mówiących o tym, że po „chrzcie w Duchu Świętym” człowiek w nowy sposób zaczyna czytać Pismo Święte, a jego modlitwa prywatna i liturgiczna zostaje ożywiona. Nie chodzi tutaj tylko o emocjonalne przeżycie, ale o rzeczywiste poddanie się działaniu Ducha Świętego. Warto przy tym pamiętać, że nie zawsze modlitwa o wylanie Ducha Świętego będzie skutkować jakimiś fizycznymi doznaniem. Papież Franciszek wypowiedział się publicznie przy innej okazji, że wprawdzie charyzmatycy się nad nim modlili jeszcze w Argentynie, ale niczego w czasie tej modlitwy nie odczuł. Podobnie wypowiedział się o. Raniero Cantalamessa, że wprawdzie w czasie modlitwy o wylanie Ducha Świętego niczego nie odczuł, ale po kilku dniach Biblia stała się dla niego żywa, stała się żywym słowem, przez które Bóg zaczął do niego przemawiać, a modlitwa stała się dla niego potrzebą, a nie ciężarem – R. Cantalamessa, *Nie bójcie się Ducha Świętego*, <https://www.youtube.com/watch?v=kNhpLOifAsk&t=493s> od 6 minuty 68 sekundy [11.04.2023].

⁵⁸ Chodzi zwłaszcza o żydowskie radosne święto Chanuki, które przypada w okresie Adwentu. Jest to święto światła (J 10, 22-23), podczas którego wspomina się wydarzenia związane z oczyszczeniem, odnowieniem i ponownym poświęceniem świątyni jerozolimskiej na służbę Bogu, na skutek czego chwała Boża mogła na powrót tam zamieszkać (1 Mch 4, 36-59). Jezus w czasie Chanuki był w Jerozolimie (J 10, 22-23). Dla chrześcijan Chanuka związana jest z Chrystusem, który jest prawdziwą światłością, która oświeca każdego człowieka, gdy na świat przychodzi (J 1, 9), światłem na oświecenie narodów (Łk 2, 32) i światłością świata (J 8, 12). Światłością świata Jezus nazywa również swoich uczniów (Mt 5, 14). Święto Chanuki przypomina, że chrześcijanin ma być źródłem światła w świecie (Flp 2, 15) i nieść prawdę o Chrystusie – światłości świata.

Czy takie praktykowanie ekumenizmu duchowego jest dla każdego? Czy duchowość ekumeniczna nie wprowadzi chaosu w życie wiary? Czy nie zakłóci wybranej wcześniej duchowości? Należy zwrócić uwagę, że duchowość chrześcijańska ma przede wszystkim wymiar chrystocentryczny i pneumatologiczno-eklezjalny⁵⁹, a w praktyce duchowość pojedynczego chrześcijanina wyraża się w uległości Duchowi Świętemu⁶⁰. Ruch ekumeniczny jest owocem Ducha Świętego⁶¹ i pod Jego wpływem powinna przebiegać modlitwa o jedność chrześcijan. Związek duchowości ekumenicznej z doktryną widoczny jest w nauce o Kościele, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa. Duch Święty, który uzdalnia chrześcijan do przyjęcia prawdy eklezjologicznej pobudza ich także do zaangażowania się na rzecz jedności. Umieszczenie intencji modlitwy o jedność chrześcijan w *Obrzędach konsekracji dziewic* nie może być przypadkowe. Dziewica konsekrowana, która jest znakiem miłości Kościoła do Chrystusa⁶², winna mieć na uwadze każdego, kto tę miłość Panu okazuje i kto do Kościoła w mniejszym lub większym stopniu przynależy. Również w tym wyraża się jej macierzyństwo. Dziewica staje się matką pod krzyżem Chrystusa. Chrystus natomiast na krzyżu zawarł przymierze miłości z każdym ochrzczonym i umarł, „by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno” (J 11, 52).

5. Budowanie jedności

Dziewica konsekrowana, która rozwija w sobie ekumenizm duchowy, będzie zaprowadzała pokój i służyła komunii we wszystkich środowiskach, w których żyje, a tym samym będzie uczestniczyła w błogosławieństwie dla wprowadzających pokój⁶³. Praktykowanie ekumenizmu duchowego byłoby bowiem nieporozumieniem, jeśli nie przyczyniałoby się do kształtowania postawy jedności wobec wszystkich spotykanych osób. Dziewica konsekrowana winna wprowadzać pokój przede wszystkim w swoim środowisku pracy i posługi. Często to wprowadzanie pokoju będzie dotyczyło katolików. Budowanie jedności potrzebne jest także w samym środowisku dziewic konsekrowanych, najpierw w swojej diecezji, potem na forum ogólnopolskim, następnie na forum światowym.

⁵⁹ M. Chmielewski, *Duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, s. 228.

⁶⁰ Jan Paweł II, Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego *Redemptoris missio*, n. 87; M. Chmielewski, *Duchowość*, art. cyt., s. 227.

⁶¹ Jan Paweł II, Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego w Lyonie (04.10.1986), w: *Ut unum. Dokumenty Kościoła katolickiego na temat ekumenizmu 1982-1998*, red. S.C. Napiórkowski, K. Leśniewski, J. Leśniewska, Lublin 2000, s. 526 – także OR 1986, nr 10, s. 19.

⁶² *Wprowadzenie ogólne*, w: *Obrzędy konsekracji dziewic*, dok. cyt., n. 1.

⁶³ Mt 5, 9.

Instrukcja *Ecclesiae sponsae imago* w kilku miejscach mówi o służbie komunii⁶⁴, która może być zorganizowana również na poziomie diecezjalnym⁶⁵. Przede wszystkim odnosi się ona do pomocy w rozeznawaniu powołania i formacji przed konsekracją oraz formacji stałej⁶⁶. Rzeczą niezmiernie istotną jest podkreślenie w Instrukcji charakteru zewnętrznego owej pomocy, dlatego też osoby, którym powierzono służbę komunii, nie powinny nawiązywać relacji towarzyszenia duchowego z aspirantkami, kandydatkami i konsekrowanymi, choć nie powinny unikać z nimi osobistego dialogu⁶⁷. Służba komunii na poziomie diecezjalnym umożliwi lepsze zapoznanie się aspirantek i kandydatek zarówno ze specyfiką *ordo virginum*, jak i specyfiką danej diecezji, a konsekrowanym daje możliwość doświadczenia wspólnoty we własnym gronie⁶⁸.

Istniejąca przy Komisji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego Konferencji Episkopatu Polski Podkomisja Konferencji Episkopatu Polski ds. Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego podejmuje służbę komunii w odniesieniu do dziewczec konsekrowanych w Polsce. Ma ona przede wszystkim na celu wspomaganie Konferencji Episkopatu Polski w jej pracy i wykonywaniu decyzji dotyczących indywidualnych form życia konsekrowanego. Dla osiągnięcia wyżej wymienionego celu Podkomisja utrzymuje kontakt z Komisją KEP ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, utrzymuje kontakt z delegatami ds. życia konsekrowanego oraz delegatami ds. indywidualnych form życia konsekrowanego w diecezjach polskich, gromadzi informacje dotyczące indywidualnych form życia konsekrowanego (dane dotyczące liczebności stanu dziewczec,

---

⁶⁴ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Ecclesiae sponsae imago. Instrukcja na temat ordo virginum* (ESI), Pelplin 2019, n. 45, 48, 50, 52-53, 56-57, 76, 111, 113.

⁶⁵ ESI, n. 48.

⁶⁶ ESI, n. 45, 52-53, 56, 76, 111. Formacja aspirantek, kandydatek i konsekrowanych nie może być pozostawiona tylko w gestii prezbiterów odpowiedzialnych w diecezjach za indywidualne formy życia konsekrowanego. Wpływ samych konsekrowanych na formację jest zasadny. Służba komunii w zakresie formacji przed konsekracją i formacji stałej wydaje się pożądana. W Instrukcji jest ona określona jako współpraca duszpasterska, która może obejmować poznanie każdej aspirantki i kandydatki, w celu zebrania niezbędnych informacji do rozeznania przed dopuszczeniem do konsekracji, a także promowanie formacji przed konsekracją oraz formacji stałej, zarówno przez pomoc w opracowaniu indywidualnych dróg formacji, jak i przez propozycję wspólnych momentów formacyjnych – ESI, n. 53.

⁶⁷ ESI, n. 53. Ta uwaga w instrukcji sugeruje towarzyszenie duchowe aspirantkom, kandydatkom i konsekrowanym prowadzone przez inne konsekrowane nie będące zaangażowane w służbę komunii. Pożądane wydaje się zorganizowanie szkoleń w tym zakresie dla osób pragnących podjąć tę posługę.

⁶⁸ Indywidualna forma życia konsekrowanego w dziewictwie nie jest formą indywidualistyczną, dlatego decydując się na nią aspirantka i kandydatka winna mieć świadomość konieczności nawiązywania relacji z innymi konsekrowanymi i niejako wspólnej drogi w konsekracji. Taka wspólna droga nie ogranicza się jedynie do diecezji, ale w pewnym wymiarze dotyczy również kraju i świata.

stanu wdów i pustelników, dokumenty Stolicy Apostolskiej, bibliografię publikacji dotyczących indywidualnych form życia konsekrowanego), przygotowuje materiały informacyjne dla biskupów diecezjalnych, delegatów ds. życia konsekrowanego oraz delegatów ds. indywidualnych form życia konsekrowanego, organizuje spotkania informacyjne i formacyjne dla delegatów ds. indywidualnych form życia konsekrowanego, podejmuje działania mające na celu promocję indywidualnych form życia konsekrowanego (inspiruje studium teologiczne i prawne dotyczące indywidualnych form życia konsekrowanego, promuje indywidualne formy życia konsekrowanego w środkach masowego przekazu, prowadzi stronę internetową, inspiruje działalność na rzecz budzenia powołań, koordynuje działalność Centrum Promocji Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego), obejmuje patronat nad coroczną Pielgrzymką stanu dziewic, stanu wdów i pustelników, służy pomocą w rozwiązywaniu problemów teologicznych, prawnych i duszpasterskich. Wspomniane Centrum Promocji Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego ma na celu promocję indywidualnych form życia konsekrowanego. Dla osiągnięcia tego celu Centrum inspiruje studium teologiczne i prawne dotyczące indywidualnych form życia konsekrowanego, organizuje sympozja, konferencje, wykłady, warsztaty, rekolekcje, pielgrzymki, prowadzi działalność informacyjną i wydawniczą, promuje indywidualne formy życia konsekrowanego w środkach masowego przekazu, inspiruje działalność na rzecz budzenia powołań, współpracuje z innymi organizacjami promującymi życie konsekrowane⁶⁹.

Stan dziewic w Polsce charakteryzuje się jednością organiczną. Jednakże i w tej pełnej jedności dochodzi do pewnej różnorodności i specyfiki poszczególnych diecezji. Papież Franciszek zwrócił uwagę na sposób działania Ducha Świętego, który najpierw spoczywa na każdym, a następnie wszystkich łączy⁷⁰. Każdej dziewicy konsekrowanej daje jakiś dar i wszystkie gromadzi w jedno, najpierw w diecezji, potem w Polsce, potem na świecie. Inaczej mówiąc, ten sam Duch tworzy różnorodność i jedność, i w ten sposób kształtuje

⁶⁹ <http://www.ifzk.episkopat.pl/centrum.php> [18.03.2023]. Zważywszy na to, że dyrektorem Centrum jest bp Arkadiusz Okroj, może być on traktowany przez dziewice konsekrowane jako biskup referent służący rzeczywistej współodpowiedzialności konsekrowanych z różnych diecezji. Zadanie biskupa referenta polega na uważnym śledzeniu wspólnych działań konsekrowanych danych diecezji i zapewnieniu im przez swoją posługę pomocy służbie komunii, tam, gdzie została ona ustanowiona – ESI, n. 57. W tym celu wskazane jest istnienie jakiegoś forum, na którym dziewice konsekrowane z różnych diecezji mogłyby dzielić się podejmowanymi działaniami, własną formacją i sprawami dotyczącymi aspirantek, kandydatek i konsekrowanych. Wymiana myśli i doświadczeń byłaby bardzo cenna dla osób przygotowujących materiały formacyjne i publikujących artykuły z zakresu indywidualnych form życia konsekrowanego. Niezwykle cenne byłoby również przyjrzenie się programom formacyjnym stanu dziewic z innych krajów, gdyby Centrum Promocji Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego poszerzyło swoją działalność o nawiązywanie kontaktów ze służbą komunii innych krajów w celu wymiany doświadczeń.

⁷⁰ Por. Dz 2, 3-4. Franciszek, *Homilia podczas Mszy świętej w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, 4 czerwca 2017 roku*, OsRomPol 38 (2017) n. 6-7, s. 23.

nowy lud, zróżnicowany i zjednoczony. Jedność według Boga jest jednością w różnorodności. Papież Franciszek wskazuje na dwie pokusy, które się z tym wiążą: dążenie do odmienności bez jedności lub dążenie do jedności bez różnorodności. W pierwszym przypadku każdy chce się odróżniać bez odniesienia do całości. W drugim przypadku jedność staje się jednolitością, w której każdy ma obowiązek robić wszystko razem i wszystko tak samo, myśleć tak, jak wszyscy⁷¹. Budowanie jedności w różnorodności oraz wystrzeganie się błędów z nią związanych winno być świadomym działaniem każdej dziewicy konsekrowanej. To budowanie jedności może dokonywać się na drodze synodalności, która służy wymianie myśli i poglądów, a jednocześnie uwrażliwia na słuchanie i przyjęcie odmiennych zapatrywań.

Podsumowanie

Sprawa ekumenizmu została dziewicy konsekrowanej zadana podczas jej konsekracji, czyli obrzędu, który dziewicę ustanawia w Kościele. Jej związek z Kościołem partykularnym w wymiarze duchowym rozszerza się na cały Kościół Chrystusowy, który nie ogranicza się do widzialnych struktur. Chrystus – Głowa Kościoła – z zarazem Oblubieniec dziewicy czyni z niej reprezentantkę wszystkich tych, którzy szczerym sercem Go szukają. Dlatego ekumenizm, zwłaszcza ekumenizm duchowy, winien być dla dziewicy konsekrowanej trwałym elementem jej formacji.

Wydaje się zatem uzasadnione i potrzebne podjęcie refleksji nad treściami ścieżki ekumenicznej formacji stałej dziewicy konsekrowanych. Wskazówki *Dyrektorium o katechizacji* podane wyżej mogą stanowić wytyczne dla bardziej systematycznej formacji. W przypadku jednostkowego spotkania formacyjnego treść niniejszego artykułu zawarta w pięciu paragrafach może również stanowić pewną propozycję. Paragrafy te, oczywiście, sygnalizują jedynie problematykę, jaka może być poruszona, zostawiając ich poszerzenie dla samych dziewic i osób odpowiedzialnych za ich formację.

Bibliografia

- Benedykt XVI, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Medio Oriente* o Kościele na Bliskim Wschodzie, komunii i świadectwie (14.09.2012).
Bułgakow S., *Prawosławie. Zarys nauki Kościoła prawosławnego*, przeł. H. Paprocki, Białystok-Warszawa 1992.
Chmielewski M., *Duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, s. 226-232.

⁷¹ Franciszek, *Homilia podczas Mszy świętej w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, 4 czerwca 2017 roku*, cyt., s. 23.

- D'Costa G., *Żydzi w doktrynie Kościoła katolickiego po Soborze Watykańskim II*, przekł. W. Edmunds, Kraków 2022.
- Ferdek B., *Ekumeniczny wymiar polskiej mariologii posoborowej*, „*Salvatoris Mater*” 16 (2014) n. 1-4, s. 288-300.
- Franciszek, *Homilia podczas Mszy świętej w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, 4 czerwca 2017 roku*, *OsRomPol* 38 (2017) n. 6-7, s. 23-24.
- Franciszek, *Strumień łaski Ducha. Rozważanie podczas ekumenicznego czuwania modlitewnego z charyzmatykami, 3 czerwca 2017 roku*, *OsRomPol* 38 (2017) n. 6-7, s. 20-22.
- Frejlich A., *Ikona*, w: Katolicki Uniwersytet Lubelski, *Encyklopedia katolicka*, t. VII, red. S. Wielgus, J. Duchniewski, M. Daniluk, S. Fita, J. Misiurek, M. Rusecki, A. Stępień, A. Weiss, Lublin 1997, k. 8-11.
- Gręś S., *Rola Maryi w dziele jedności chrześcijan*, „*Salvatoris Mater*” 9 (2007) n. 3-4, s. 276-297.
- <http://www.ifzk.episkopat.pl/centrum.php> [18.03.2023].
- <http://www.jasnagora.com/wydarzenie-15541> [08.03.2023].
- <https://charis.info.pl/sluzba-charis-statuty/> [07.04.2023].
- <https://grekokatolicy.pl/grekokatolicy/ikona-bogarodzicy-z-jasnej-gory-i-belza/> [08.03.2023].
- <https://opactwotynieckie.pl/modlitwa-jezusowa-krok-po-kroku/> [11.03.2023].
- <https://tjcii.pl/2021/05/10/w-kierunku-soboru-jerozolimskiego-ii/> [11.02.2023].
- <https://www.ekai.pl/w-atmosferze-skandalu-o-e-bianchi-musi-opuscic-wspolnote-z-bose/> [01.03.2023].
- <https://www.youtube.com/watch?v=9N62T5u4isU&list=PLc481yYXF6i3L9QbuWXv6FfpInZvnXKt&index=7&t=295s> [11.03.2023].
- https://www.youtube.com/watch?v=Z96a2-8_NDM&list=PLc481yYXF6i3L9QbuWXv6FfpInZvnXKt&index=5&t=8s [11.03.2023].
- II Dokument z Malines, *Ekumenizm a Odnowa charyzmatyczna*, red. L.J. Suenens, przekł. A. Foltańska, Kraków 2007.
- II Synod Plenarny, Komisja IV. *Ekumenizm*.
- Jan Paweł II, Adhortacja o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie *Vita consecrata* (25.03.1996).
- Jan Paweł II, Adhortacja *Ecclesia in Asia* o Jezusie Chrystusie Zbawicielu oraz Jego misji miłości i służby w Azji „aby mieli życie i mieli je w obfitości” (6.11.1991).
- Jan Paweł II, Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego *Redemptoris misio* (07.12.1990).
- Jan Paweł II, Adhortacja *Nowa nadzieja dla Libanu* (14.12.1995).
- Jan Paweł II, Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego w Lyonie (04.10.1986), w: *Ut unum. Dokumenty Kościoła katolickiego na temat ekumenizmu 1982-1998*, red. S.C. Napiórkowski, K. Leśniewski, J. Leśniewska, Lublin 2000, s. 525-527.

- Kałużny T., *Ekumenizm na drodze przemian: problemy i wyzwania*, „Polonia Sacra” 17 (2013) nr 2 (33), s. 145-158.
- Kałużny T., *Na drogach jedności. Dwustronne dialogi doktrynalne Kościoła rzymskokatolickiego na płaszczyźnie światowej*, Kraków 2012.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Ecclesiae sponsae imago. Instrukcja na temat ordo virginum* (ESI), Pelplin 2019.
- Kongregacja Nauki Wiary, Deklaracja *Dominus Iesus*, n. 17, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995-2000*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, wyd. 3, Tarnów 2010, s. 74-94.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Informacja dotycząca wyrażenia „Kościoły siostrzane”*, n. 9-12, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995-2000*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 2002, s. 70-73.
- Kongregacja Nauki Wiary, *List Communionis notio*, n. 17, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, wyd. 3, Tarnów 2010, s. 470-483.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Odpowiedzi na pytania dotyczące niektórych aspektów nauki o Kościele*, *Odp. 4 i 5*, *OsRomPol* 28 (2007) n. 9, s. 58-59.
- Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*, red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S. J. Koza, Lublin 1996.
- Laskowski Ł., *Uwagi o podstawach katolickiego ekumenizmu*, „Veritati et Caritati” t. 3: *Teologia w służbie Archidiecezji*, red. M. Terka, J. Kapuściński, Ł. Laskowski, Częstochowa 2014, s. 41-58.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 1: Okres Adwentu, Okres Narodzenia Pańskiego* (LG 1), Poznań 1982.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 2: Wielki Post, Okres Wielkanocny* (LG 2), Poznań 1984.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 3: Okres zwykły, tygodnie I-XVII* (LG 3), Poznań 1987.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 4: Okres zwykły, tygodnie XVIII-XXXIV* (LG 4), Poznań 1988.
- Łoski W. N., *Teologia mistyczna Kościoła Wschodniego*, przekł. I. Brzeska, Kraków 2007.
- Międzynarodowe Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej. Komisja doktrynalna, *Chrzest w Duchu Świętym*, Kraków 2014 oraz opracowanie: M. Bigiel, *Jezus chrzci Duchem Świętym*, Łódź 1997.
- Mnich Kościoła Wschodniego, *Modlitwa Jezusowa. Jej początek, rozwój i praktyka w tradycji bizantyńsko-słowiańskiej*, przekł. i red. Sz. Hiżycki, Kraków-Tyniec 2015.
- Niparko R., *Akathistos*, w: Katolicki Uniwersytet Lubelski, *Encyklopedia katolicka*, t. I, red. F. Gryglewicz, R. Łukaszyk, Z. Sułowski, Lublin 1973, k. 225.

- Nowiccy M. i M., *Upili się młodym winem. Początki Odnowy w Duchu Świętym w Polsce (1975-1979)*, t. 1, Warszawa 2016.
- Nowiccy M. i M., *Upili się młodym winem. Przyczynek do historii Odnowy w Duchu Świętym w Polsce 1979-1988*, t. 2, Warszawa 2022.
- Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan, *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu z 25 marca 1993 r. (Dyrektorium ekumeniczne)*.
- Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan, *Ekumeniczny wymiar formacji pastoralnej*.
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji (DK)*, Kielce 2020.
- Papieska Rada ds. Popierania Jedności Chrześcijan, *Biskup i jedność chrześcijan: Vademecum ekumeniczne*, Watykan 2022; tłum. Rada Konferencji Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu (*Vademecum ekumeniczne*).
- Pastorczyk A., *Ekumenizm realistyczny. Przywracanie widzialnej jedności Kościoła według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, Kraków 2021.
- Pawłowski S., *Hierarchia prawd w dekrecie Unitatis redintegratio*, „Studia Theologica Varsaviensia UKSW” 43 (2005) n. 1, s. 173-182.
- Pontyfikat Rzymski odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II, *Obrzędy konsekracji dziewic. Wydanie wzorcowe*, Katowice 2001.
- Ratzinger J., *Sobór w drodze. Spojrzenie wstecz na drugą sesję Soboru Watykańskiego II (1964)*, w: J. Ratzinger, *Opera Omnia*, t. VII/1: *O nauczaniu II Soboru Watykańskiego. Formułowanie – Przekaz – Interpretacja*, red. K. Gózdź, M. Górecka, Lublin 2016, s. 313-358.
- Rosik M., *Arka i gołębica. Nurt charyzmatyczny w Kościele katolickim*, Kraków 2019.
- Rosik M., *Dar języków. Biblia, historia, najpiękniejsze świadectwa*, Kraków 2015.
- Siemieniowski A., *Ekumenizm – wyzwanie i zagrożenia dla Odnowy*, <http://teologia-duchowosci.blogspot.com/2010/05/ekumenizm-wyzwania-i-zagrozenia.html> [21.03.2023].
- Sionek A., *Moje drogi w Panu*, Kraków 2021.
- Sobór Watykański II, Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* (UR).
- Stypułkowska B., *Biblijna katecheza o miłosierdziu skierowana do dziewic konsekrowanych. Przyczynek do formacji stałej*, w: *Oblicza miłosierdzia w Biblii*, red. J. Jaromin, Wrocław 2016, s. 97-122.
- Stypułkowska B., *Dziewictwo jako dar i zadanie dla dziewicy konsekrowanej* (w druku).
- Stypułkowska B., *Formacja teologiczna w ordo virginum*, „Analecta Cracoviensia” 52 (2020), s. 89-129.
- Stypułkowska B., *Ikona Bożego Narodzenia w katechezie biblijnej*, w: *Służyć (z) miłością. Księga Jubileuszowa dedykowana Księdzu Biskupowi dr. hab. Antoniemu Długoszowi w dwudziestą piątą rocznicę sakry biskupiej*, red. A. Walulik, R. Ceglarek, Z. Marek, N.G. Pikuła, Częstochowa 2019, s. 317-332.

- Stypułkowska B., *Ikona Chrztu Pańskiego w katechezie biblijnej*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 26 (2018) nr 2, s. 115-131.
- Stypułkowska B., *Indywidualne formy życia konsekrowanego w kontekście Roku życia konsekrowanego*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 43 (2015), s. 117-145.
- Stypułkowska B., *Maryja – matka, siostra i nauczycielka dziewicy konsekrowanej*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 48 (2021), s. 99-125.
- Stypułkowska B., *Perspektywy dla dziewczyn konsekrowanych żyjących w świecie wynikające z duchowości monastycznej*, „Analecta Cracoviensia” 48 (2016), s. 195-222.
- Stypułkowska B., *Perykopa o Przemienieniu Pańskim w katechezie biblijnej*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 34 (2006), s. 163-190.
- Stypułkowska B., *Pustelnicy jako przedstawiciele indywidualnej formy życia konsekrowanego*, „Analecta Cracoviensia” 50 (2018), s. 125-160.
- Stypułkowska B., *Rady ewangeliczne w życiu dziewicy konsekrowanej*, „Annales Canonici” 14 (2018) II, s. 291-321.
- Stypułkowska B., *Rozeznawanie dziewicy konsekrowanej w kierownictwie duchowym*, „Analecta Cracoviensia” 53 (2021), s. 31-53.